

Nedräkning i Bolivia - möjligheten att bryta det katastrofala dödläget

I Bolivia hålls den sjätte december några viktiga och avgörande val. I en del kommuner kommer det att finnas så mycket som fyra valurnor för fyra olika omröstningar. I första hand ska man välja nästa president och vicepresident. Utöver det ska man rösta fram sammansättningen av den plurinationella församlingen (La Asamblea Plurinacional).

Det är den första gången det sker efter godkännandet av den nya politiska konstitutionen som staten arbetat fram. Som om detta inte skulle vara nog, kommer det att i vissa kommuner hållas folkomröstningar om huruvida det ska finnas självbestämmande för ursprungsfolk. Slutligen kommer det att i fem av landets nio regioner hållas val om autonomi för provinsen. Ingen tvivlar på att MAS (Movimiento Al Socialismo) och kombinationen av presidenten Evo Morales och vicepresidenten Álvaro García Linera som garanterats stöd av många sociala organisationer, kommer att vinna det kommande valet. Utan frågan är om de kommer uppnå 50 procent av den absoluta majoriteten (i det första valet de vann 2005, fick de 53,7 procent av rösterna) men säkerligen kommer deras stöd ligga på mer än 40 procent, medan ingen av oppositionens kandidater får ihop mer än tio procent. Även om presidentvalet verkar vara avgjort, så är det i den plurinationella församlingen konflikten ligger.

Plurinationella församlingen

För som det ser ut nu, är det oppositionspartiet PODEMOS (Poder Democrático y Social) som kontrollerar senaten. Där minskar de regeringens makt genom att blockera den största delen av partiet MAS:s lagförslag och därmed strukturella förändringar i Bolivia. MAS hoppas att ett byte från fyra senater per departement till tre ska kunna ge dem majoritet i senaten. Den 7 september gick tiden ut för medborgarrörelser och politiska partier att nominera kandidater till ledamöter och senatorer hos valkommissionen. Den plurinationella församlingen kommer att vara ansvarig för det nya rättsväsendets myndigheter, som just nu anses befinna sig i en situation av ovisshet och vakuum efter att man de senaste åren avskedat fem av domarna i Högsta domstolen. Trots att ramlagen för självbestämmande i regioner är under bearbetning och inte har godkänts än, kommer flera kommuner i Bolivia som ett första steg att rösta om huruvida de vill bli urbefolkningsautonomier. Listan är ännu inte avslutad, men det kommer att bli ungefär tio kommuner som övergår till självbestämmande.

Regeringspartiet MAS

Man kan säga att MAS har uppfyllt sitt valprogram som de lade fram vid valet. De har förstatligat de fossila bränslena (vilket orsakade en revolt 2003 och massakern i El Alto som fick ett slut då presidenten Sánchez de Losadas flydde till USA) och de har påbörjat utdelningen av olika bidrag till folket i Bolivia, för att fördela vinsterna som landets naturresurser genererat. Bland de viktigaste bidragen utmärker sig "Juancito Pinto"-bidraget

som stimulerar skolgången. Detta bidrag innebär att de skolbarn, och i förlängningen även deras familjer, som avslutar sin skolgång får 200 bolivianos (motsvarande cirka 200 kronor). (I Bolivia var avsaknaden av skolutbildning mycket hög.) Bidraget "Juana Azurduy" som uppmuntrar en god omvårdnad om barnen redan innan de föds och garanterar dem en god kost deras första år i livet, ger 200 bolivianos till gravida kvinnor för var fjärde graviditetskontroll, 120 för förlossningen och därtill 125 bolivianos för varje läkarkontroll fram tills att barnet fyllt två år. Viktig är också bidraget "Renta Dignidad" som garanterar ett värdigt åldrande för de äldre personer som inte har resurserna trots att de arbetat hela sina liv. Den senaste tiden har flera korruptionsskandaler kommit fram som påverkat MAS, varav den mest uppmärksammade har handlat om Santos Ramírez, för detta ordförande för YPFB (Yacimientos Petrolíferos Fiscales Bolivianos, Bolivias statliga bensinbolag) och en viktig man för Morales och MAS. Ramírez sitter just nu anklagad för bedrägeri på flera miljoner dollar. Likaså har MAS fått kritik för att man flyttat bönder till obebodd mark i Pando, i norra Bolivia. Kritikerna menar att MAS:s motiv har varit att skapa zoner som kommer vara trogna MAS-anhängare i provinser som traditionellt varit ogynnsamma för partiet.

Opposition

Ur objektiv synvinkel kan man tala om en väldigt splittrad opposition som efter flera skandaler det senaste året håller sig på defensiven. Bland de största händelserna har vi massakern i Pando-provinsen, i september 2008, då styrkor låg i bakhåll på marscherande bönder och dödade mer än 30 personer samt skadade ett tiotal. Styrkorna var sammankopplade med Pandos styresman för oppositionen, Leopoldo Fernández som just nu sitter i fängelse på grund av dessa dåd. Ännu ett uppmärksammat fall är den statliga polisens sprängning i april i år i Santa Cruz av en beväpnad grupp legosoldater, sammansatta under kriget på Balkan, med Eduardo Rozsa som huvudman. Gruppens mål var att angripa presidenten Evo Morales och den bolivianska regeringen. Detta för att skapa ett klimat av instabilitet och inbördeskrig vilket åtskilliga dokument och beslagtagna vapen bevisar. Man undersöker nu vem det var som finansierade denna grupp, men den preliminära informationen pekar ut maktgrupper med säte i Santa Cruz. Ingen kandidat räknar med ett stöd på mer än tio procent och det verkar svårt att skapa en allians med en gemensam fasad med tanke på de olika intressena och politiska tendenserna. Dessutom skulle det politiska programmets enda punkt vara att få bort Morales från regeringsmakten.

Möjligheter

Med den förutsagda segern för Evo Morales och MAS i december öppnar sig stora möjligheter. Även om García Linera i sitt installationstal som vicepresident myntade uttrycket "deshaciendo el empate catastrófico", vilket betyder ungefär "brytandet av det katastrofala dödläget" har egentligen de fyra senaste åren inte varit tillräckliga för att bryta detta dödläge. Detta kan ha sin grund i MAS:s svaghet som politiskt parti eller de sociala rörelsernas oerfarenhet när det gäller att regera ett land vars koloniala strukturer har starka och mäktiga förgreningar. Ett tecken på det är PODEMOS:s kontroll och dess blockering av senaten, vilket inte har tillåtit tydliga framsteg eller strukturella reformer som gått längre än tillfälliga (och nödvändiga) lösningar, som de tidigare nämnda bidragen. Men om MAS får en klar seger och kontrollen över den plurinationella församlingen och därmed lyckas bryta dödläget, kommer man att göra framsteg i den svåra uppgiften att avkolonisera staten, allt

från utbildningsväsende till det politiska etablissemanget. Man kommer även att kunna möta fler radikala förändringar, kanske besvärliga, men säkerligen nödvändiga för statens uppbyggnad. Allt detta kommer att sammanföras i en tydlig och transparent politik med social kontroll, stimulerad av ett öppenhetsdepartement (Ministerio de Transparencia) utan föregångare i världen. En minst lika viktig utmaning är att gå från teori till handling. Statens införande av urfolksbegreppet, Det Goda Livet (Buen Vivir), i den politiska konstitutionen måste implementeras i det politiska arbetet och de olika departementen.

Risker

Ett tydligt exempel på MAS:s politik avseende urfolksrörelsen är infrastrukturplanläggningen med motorvägar som kommer gå rakt igenom indiankommuner, och som i praktiken endast kommer att användas för att kunna få ut naturresurser från Brasiliens Amazonas till Stilla-havskusten i Peru. Naturresurserna kommer sedan transporteras till Kina på ett så snabbt och effektivt sätt som möjligt. Detta kommer varken gynna Bolivia generellt, än mindre de berörda områdena. Skulle planerna sättas i verket efter påtryckningar från Brasilien eller Venezuela kommer Bolivias regering att föra en politik som saknar långsiktigt utvecklingsperspektiv och respekt för ursprungsfolken. Det samma kan sägas om bristen på efterlevnad inför ILOs konvention 169 samt FN:s deklaration om ursprungsfolk som rör rätten för ursprungsfolk att rådfrågas i samband med projekt rörande de fossila bränslena.

Slutsats

Slutligen, om man lånar den populära Boaventura de Souza Santos (portugisisk professor i sociologi) jämförelse står den sociala rörelsen i allmänhet inför dilemmat Det Goda Livet kontra Kina. Bolivia spelar en viktig roll, som ett laboratorium där de största framstegen på kontinenten utvecklas. Därmed kan landet användas som ett föredöme för andra sociala processer och rörelser. Vi hoppas att valen som hålls den sjätte december verkligen lyckas bryta det katastrofala dödläget och göra framsteg i uppbyggandet av en verklig plurinationell stat med plats för Det Goda Livet.

Katu Arkonada
Text och foto

Katu Arkonada arbetar som forskare och analytiker för Bolivias studiecentrum CEADESC (Centro de Estudios Aplicados a los Derechos Económicos, Sociales y Culturales, Studiecentrum för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter).

Översättning: Sigrid Petersson